

Sygn. akt I Ca 434/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	Włodzimierz Wójcicki
Sędziowie:	Andrzej Kordowski (spr.) Anna Kacprzyk
Protokolant:	Alicja Gładysiak

po rozpoznaniu w dniu 13 lutego 2020 r.

na rozprawie

sprawy z powództwa B. W. (1), J. W. ,

R. W., M. W. (1), E. W.,

małoletniej A. W. i małoletniego B. W. (2) reprezentowanych przez matkę B. W. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego Towarzystwa (...) w W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem

z dnia 31 października 2019 sygn. akt I C 181/18

I. apelację oddala,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 1800 złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 lutego 2020 r. do dnia zapłaty tytułem kosztów instancji odwoławczej.

Anna Kacprzyk Włodzimierz Wójcicki Andrzej Kordowski

Sygn. akt I Ca 434/19

UZASADNIENIE

We wspólnie złożonym pozwie siedmioro powodów wniosło o zasądzenie od Towarzystwa (...) w W. tytułem zadośćuczynienia kwot: B. i J. W. po 35.000 zł, a R., M., E., A. i B. po 15.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Uzasadniając żądanie powodowie twierdzili, że doznali krzywdy na skutek tego, że w wypadku samochodowym zginął ich syn i brat M. W. (2).

Pozwane Towarzystwo (...) w W. nie uznało żadnego z siedmiu powództw oraz wniosło o zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Rejonowy w Wysokiem Mazowieckiem wyrokiem z dnia 31 października 2019 r., sygn. akt I C 181/18:

- w punkcie I zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki B. W. (1) kwotę 35.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie II zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda J. W. kwotę 35.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie III zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda R. W. kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie IV zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda M. W. (1) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie V zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powoda B. W. (2) kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie VI zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki E. W. kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie VII zasądził od pozwanego Towarzystwa (...) z siedzibą w W. na rzecz powódki A. W. kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 21.12.2017 r., do dnia zapłaty;
- w punkcie VIII obciążył stronę pozwaną całością kosztów procesu pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w tak ustalonym stanie faktycznym:

W dniu 15.10.2017 roku w godzinach nocnych w C. zaistniał wypadek drogowy na skutek tego, że kierujący samochodem osobowym marki V. (...) numer rejestracyjny (...) M. B. naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że nie zatrzymał się do policyjnej kontroli drogowej i podczas ucieczki przed patrolem policji doprowadził do niekontrolowanego poślizgu, przez co kierowany przez niego pojazd wywrócił się i wpadł do zbiornika wodnego znajdującego się bezpośrednio przy drodze. W następstwie tego zdarzenia śmierć poniósł kierujący i pasażerowie pojazdu w osobach R. C. i M. W. (2). We krwi M. B. stwierdzono obecność (...) w stężeniu 180 ng/ml i obecność amfetaminy w stężeniu 40 ng/ml.

Na miejsce wypadku przybyli rodzice M. W. (2) oraz jego rodzeństwo: R., M. i E.. R. W. dokonał identyfikacji zwłok brata. E. na widok martwego brata zemdlala i udzielono jej na miejscu zdarzenia pomocy lekarskiej.

Śmierć M. W. (2) wywołała u jego najbliższych niedowierzanie, a potem szok, przerażenie. Zarówno rodzice jak i rodzeństwo byli wstrząśnięci tym co się stało. Narastało w nich poczucie bólu, w oczekiwaniu na pogrzeb odczuwali bezradność wobec nagłej śmierci, trudności ze snem, brak apetytu, płakali. Pogrzeb nasilił w nich poczucie straty. Świadomość ostatecznego odejścia członka rodziny powodowała żal, smutek i ból.

Matka zmarłego, B. W. (1) początkowo nie była w stanie zapanować nad rozpaczą, nie potrafiła zająć się organizacją pogrzebu. W jego trakcie była osłupiała, zażywała środki uspokajające. Była związana z synem M. silnymi więzami emocjonalnymi. Czuła w nim oparcie i pomoc zwłaszcza wobec deficytów przejawianych przez jej męża. M. miał być następcą, który dalej poprowadzi rodzinne gospodarstwo rolne. W związku z jego śmiercią przeżywała rozpacz, trzęsła się, płakała nie mogła jeść i spać. Ból i smutek po śmierci syna, pustkę po nim, łagodził czas i odwoływanie się przez powódkę do swoich duchowych zasobów. Powódka pogodziła się ze śmiercią M., chociaż za nim tęskni, ma świadomość, że musi funkcjonować normalnie dla pozostałych dzieci. Podejście powódki do życia zmieniło się i ma wpływ na jej aktywność życiową. Jest spowolniona i smutna, nie ma tej energii co poprzednio. Codziennie przypomina M. i płacze, ale rozumie, że musi się z tym pogodzić. Okres żałoby miał naturalny przebieg i zakończył się akceptacją tragicznej śmierci syna.

Na wiadomość o śmierci syna J. W. doznał urazu psychicznego. Odczuwał silny strach, bezradność, pojawiła się dezintegracja zachowania. Przyczyną doznanej traumy była reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne. Wystąpiła reakcja depresyjna przedłużona jako choroba zasadnicza po traumatycznym zdarzeniu związanym z nagłą śmiercią M.. W dniu następnym zmarła matka J. W., a jej śmierć powód wiązał z tym, że przejęła się śmiercią wnuczka.

Po około trzech tygodniach od wypadku w którym zginął M. W. (2) powód został przewieziony do Oddziału Psychiatrycznego Szpitala w Ł.. Stracił kontrolę nad rzeczywistością, przyjmował leki. Pojawiały się urojenia, pobudzenie, agresja.

J. W. był silnie związany emocjonalnie z synem M., widział w nim podporę rodziny, kogoś kto kompensował jego braki. Pomimo upływu czasu powód nadal odczuwa smutek, żal, powracają myśli, obrazy związane z synem wbrew woli powoda. Chociaż wie, że syn nie żyje to nie pogodził się z tym, ma poczucie wyobcowania. Powód nie zakończył w pełni żałoby, chociaż w nie potrzebuje leczenia psychiatrycznego to wymaga wsparcia psychologicznego, aby zmniejszyć poczucie osamotnienia, smutku, żalu izolowania się od ludzi, które może mu towarzyszyć i utrzymywać się przez wiele lat, a nawet do końca życia.

Rodzeństwo było również związane emocjonalnie z M. W. (2), łączyły ich pozytywnie więzi, lubili się, byli ze sobą blisko.

R. W. w związku ze śmiercią brata przeżył szok, był przerażony, odczuwał smutek i żal. To co się stało budziło jego bunt przeciwko nagłej i niespodziewanej śmierci bliskiej osoby, młodej przed którą życie stało otworem. Był załamany, czuł przygnębienie. Obecnie minął czas żałoby, która miała naturalny przebieg. Podejście powoda do życia po śmierci brata jest bardziej refleksyjne, ale powód zaakceptował jego odejście na zawsze i rozumie, że życie toczy się dalej. Powód pracuje dorywczo, ma plany na przyszłość. Nie wymaga leczenia specjalistycznego.

E. W. na miejscu wypadku zemdlała na skutek szoku wywołanego widokiem martwego brata. Reagowała krzykiem i płaczem, nie pamięta co się jeszcze z nią wtedy działo. Przeżywała szok, przerażenie. Zerwaniu uległy pozytywne więzi łączące ją z bratem w którego towarzystwie lubiła przebywać wraz ze swoim chłopakiem. Przeżywając żałobę nie dopuszczała myśli, że brat nie żyje, ale powoli pogodziła się z tym. Świadomość o możliwej śmierci każdej bliskiej osoby uświadomiło jej istnienie zdarzeń na które nie jest się przygotowanym. Okres żałoby miał u powódki naturalny przebieg. Obecnie powódka nie skarży się na pogorszenie stanu zdrowia psychicznego, realizuje role społeczne i cele życiowe.

M. W. (1) podobnie jak pozostałe rodzeństwo doznał szoku na wiadomość o śmierci brata. Odczuwał ból psychiczny, był wstrząśnięty. W trakcie żałoby odczuwał smutek, tęsknotę za bratem. Czuł pustkę, martwił się co będzie dalej działo się w ich rodzinie. Obecnie nastąpiła akceptacja zaistniałej sytuacji. Powód chce skończyć szkołę, wyprowadzić się z domu w dorosłe życie. Chociaż często odwiedza grób brata, zajmuje się codziennymi obowiązkami i stara się nie poddawać smutkowi.

Najmłodsze rodzeństwo zmarłego M. widziało w nim ważną osobę w ich rodzinie. B. W. (2) spędzał dużo czasu z M., razem pracowali w gospodarstwie. Na wiadomość o jego śmierci zareagował najpierw niedowierzaniem a potem przerażeniem. Był w szoku, czuł smutek, pustkę ale i gniew na to co się stało. W trakcie żałoby czuł tęsknotę za bratem, miał trudności z koncentracją uwagi. Obecnie wie, że nie spotka M., pogodził się z jego trwałą nieobecnością w swoim życiu. Powód chodzi na cmentarz, wspomina chwile spędzone z bratem, a gdy jest mu ciężko skupia się na pracy w gospodarstwie co przynosi mu spokój. Czuje się następcą M., teraz to on przejąć rodzinne gospodarstwo. Przebieg żałoby zakończył się u niego w sposób naturalny.

A. W. była bardzo zżyta ze swoim starszym bratem M.. Zmarły opiekował się nią zastępując rodziców zajętych pracą w gospodarstwie, bawili się wspólnie spędzając czas. Na wiadomość o jego śmierci poczuła się bezradna, doznała szoku, lęku i przerażenia. Potem był smutek, zamknęła się w sobie, stała się przygnębiona, stale wspominała zmarłego brata. Bardzo tęskniła za M. i nadal tęskni. Okres żałoby u małoletniej powódki miał naturalny przebieg i zakończył się akceptacją tragicznej śmierci brata, pomimo tęsknoty za nim. Powódka w dalszym ciągu tęskni za bratem, ogląda jego fotografie, chodzi do niego na cmentarz. Jest jej smutno, gdy wspomina brata, ale musiała się z tym pogodzić.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że unormowanie zawarte w art. 446 k.c. jest wyjątkiem od zasady, że roszczenia odszkodowawcze zostają przyznane jedynie osobom bezpośrednio poszkodowanym. Wniesienie roszczeń przewidzianych w art. 446 k.c. jest możliwe, jeżeli nastąpiła śmierć osoby bezpośrednio poszkodowanej na skutek doznanego uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Artykuł 446 § 4 k.c. zezwala na uzyskanie zadośćuczynienia od osoby odpowiedzialnej za śmierć osoby bliskiej bez potrzeby wykazywania jakichkolwiek dodatkowych przesłanek, poza wymienionymi w tym przepisie, co ułatwia dochodzenie zadośćuczynienia (wyrok SN z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, IC 2013, nr 7–8, s. 29). Przy tym wyjaśnił, że zadośćuczynienie przewidziane w art. 446 § 4 nie jest zależne od pogorszenia sytuacji materialnej osoby uprawnionej i poniesienia szkody majątkowej, a jego celem jest kompensacja doznanej krzywdy. Zadośćuczynienie pieniężne ma na celu przede wszystkim złagodzenie cierpień psychiczne, zarówno te doznanych, jak i tych, które zapewne wystąpią w przyszłości.

Sąd I Instancji wskazał, że zasądzenie zadośćuczynienia ma charakter fakultatywny, każdy zaś rozważany przypadek powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, Wprowadzenie do przepisu klauzuli „odpowiedniej sumy” pozostawia sądowi orzekającemu margines uznaniowości, co do wysokości zasądzonej kwoty. życia.

Przy tym Sąd I Instancji zwrócił uwagę, że rekompensacie podlega tylko szkoda niemajątkowa, która pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z naruszeniem dobra osobistego (art. 361 § 1 k.c.). Odszkodowanie powinno być odpowiednio zmniejszone w razie przyczynienia się poszkodowanego.

Sąd Rejonowy podkreślił, że w sprawie niniejszej strona pozwana oceniła przyczynienie się M. W. (2) do zaistnienia szkody w 50%, a strona powodowa nie zanegowała tej oceny. Sąd podzielił ten pogląd.

Przepis art. 446 § 4 kodeksu cywilnego nie zawiera wyraźnych wskazówek jak należy określić wysokość zadośćuczynienia w konkretnych wypadkach, stanowi jedynie, że sąd może przyznać poszkodowanemu „odpowiednią sumę”.

Sąd Rejonowy podkreślił, że szkoda niemajątkowa wynikała wskutek śmierci osoby najbliższej stanowi naruszenie dóbr osobistych. O wysokości decydują takie czynniki, jak stopień cierpień psychicznych, ich intensywność i długotrwałość. Ważne mogą być także same okoliczności śmierci członka rodziny, zwłaszcza wówczas, gdy powód był ich bezpośrednim świadkiem. Przy tym wskazał, że zadośćuczynienie powinno być umiarkowane.

Sąd Rejonowy uznał, że w rodzice M. W. (2) i troje jego rodzeństwa, którzy byli już dorośli przybyli na miejsce wypadku, gdy zabierano ciało zmarłego. Groza tej sytuacji wywołała u nich szok, który udzielił się pozostałym, małoletnim powodom czekającym w domu. Nagła śmierć M. w tak młodym wieku i w tak tragicznych okolicznościach skutkowałą narastaniem w kolejnych dniach cierpień wszystkich jego najbliższych. W sposób najbardziej jaskrawy krzywda

uwidoczniła się u J. W. na co niewątpliwie miały wpływ cechy jego osobowości. Traumatyczne przeżycia spowodowały w efekcie nasilenie się problemów psychicznych istniejących wcześniej do tego stopnia, że konieczny był pobyt w szpitalu. Matka zmarłego B. W. (1) zareagowała w pierwszej chwili osłupieniem wręcz paraliżującym działaniem, ale świadomość odpowiedzialności za losy rodziny zmuszała ją do stopniowego powrotu do aktywności życiowej poprzez pokonywanie traumy. Śmierć dziecka pozostawia jednak w psychice każdego rodzica trwałą, nieusuwalną ślad. Każde z rodzeństwa M. W. (2) przeżywało jego stratę indywidualnie, ale wszystkim im był wspólny szok i przerażenie, a potem smutek, żal i tęsknota za zmarłym bratem.

Sąd Rejonowy mając te okoliczności na uwadze orzekł jak w punktach I-VII wyroku, wskazując iż orzeczone kwoty uwzględniają zarówno fakt przyczynienia się M. W. (2) do zaistnienia szkody w 50 % oraz kwotę zadośćuczynienia dobrowolnie wypłaconą przez ubezpieczyciela.

O kosztach Sąd I Instancji rozstrzygnął na zasadzie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniosło pozwane Towarzystwo (...), zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem I Wydziału Cywilnego w dniu 31.10.2019 r. w sprawie o sygn. akt: I C 181/18, w części, tj.:

1. w pkt I w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie B. W. (1) ponad kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
2. w pkt II w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie J. W. ponad kwotę 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
3. w pkt III w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie R. W. ponad kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
4. w pkt IV w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie M. W. (1) ponad kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
5. w pkt V w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie B. W. (2) ponad kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
6. w pkt VI w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie E. W. ponad kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
7. w pkt VII w zakresie, w jakim Sąd I instancji uwzględnił żądanie A. W. ponad kwotę 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty,
8. w pkt VIII w zakresie, w jakim Sąd I instancji obciążył stronę pozwaną całością kosztów procesu.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

1. art. 446 § 4 k.c. - poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyznanie na rzecz wszystkich powodów zadośćuczynienia za krzywdę w wysokości rażąco zawyżonej w stosunku do rozmiaru krzywdy, cierpień fizycznych i psychicznych doznanych przez nich na skutek śmierci M. W. (2) w wypadku z dnia 15.10.2017 r.. Sąd I instancji bowiem:

1). w stosunku do powódki B. W. (1) nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej W. G., która ustaliła i stwierdziła, że:

- aktualny stan psychiczny powódki wskazuje na brak objawów stresu pourazowego oraz zaburzeń adaptacyjnych,
- powódka zaakceptowała śmierć syna,

- rokowania powódki na przyszłość są pomyślne.

2). w stosunku do powoda J. W. nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłej sądowej z zakresu psychiatrii i uzależnienia od alkoholu G. M., która ustaliła i stwierdziła, że:

- powód 10 lat temu był leczony na oddziale psychiatrycznym,
- powód jest uzależniony od alkoholu,
- oprócz traumy związanej ze śmiercią syna na ówczesny stan psychiczny powoda miała też śmierć jego matki oraz zaburzone relacje a szczególnie małżeńskie;
- powód po wyjściu z Oddziału Psychiatrycznego nie podjął leczenia psychiatrycznego ani psychoterapii. Po trzech miesiącach zaprzestał przyjmowania zaleconych mu przez lekarza lekarstw;
- po hospitalizacji w Oddziale psychiatrycznym została zlecona powodowi psychoterapia ale małżeńska;
- powód po śmierci syna był w okresie żałoby, która nie miała nietypowego przebiegu lub objawów patologicznej żałoby i nie spowodowała u powoda długotrwałych czy trwałych cierpień psychicznych;
- proces żałoby został zakończony i trwał nie dłużej niż 6 miesięcy;
- w ocenie psychiatrycznej powód nie wymaga leczenia psychiatrycznego ani takiej terapii,

b) ustaleń opinii uzupełniającej biegłej sądowej z zakresu psychiatrii i uzależnienia od alkoholu G. M., która nie stwierdziła u powoda zespołu stresu pourazowego oraz reakcji depresyjnej przedłużonej-

3). w stosunku do powoda M. W. (1) nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej

W. G., która ustaliła i stwierdziła, że:

- rokowania powoda na przyszłość są pomyślne,
- powód realizuje role społeczne i cele życiowe,
- powód zaakceptował śmierć brata,
- brak wskazań do terapii psychologicznej.

4). w stosunku do powoda M. W. (1) nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej W. G., która ustaliła i stwierdziła, że:

- obecny stan psychiczny powoda wskazuje na zakończenie żałoby i akceptację nieobecności brata w jego życiu;
- rokowania powoda na przyszłość są pomyślne,
- powódka realizuje role społeczne i cele życiowe,
- brak wskazań do terapii psychologicznej.

5). w stosunku do powódki E. W. nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej W. G., która ustaliła i stwierdziła, że:

- okres żałoby u powódki miał naturalny przebieg i zakończył się,
- nie wystąpiły w okresie żałoby u powódki zakłócenia w jej funkcjonowaniu ani w jej stanie psychicznym,
- aktualny stan powódki nie wykazuje zaburzeń w jej funkcjonowaniu społecznym, ani w zakresie stanu psychicznego;
- rokowania na przyszłość w stosunku do powódki są pomyślne,
- powódka nie skarży się obecnie na pogorszenie stanu zdrowia psychicznego w związku ze śmiercią brata,
- powódka realizuje role społeczne i cele życiowe,
- powódka nie wymaga terapii psychologicznej.

6). w stosunku do powódki A. W. nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej W. G., która ustaliła i stwierdziła, że

- powódka zakończyła okres żałoby;
- powódka nie ujawniła objawów stresu pourazowego, ani zaburzeń adaptacyjnych, bądź innych zaburzeń jako skutków przeżytej traumy,
- rokowania powódki na przyszłość są pomyślne;
- brak zaleceń co do psychoterapii;

7). w stosunku do powoda B. W. (2) nie wziął pod uwagę:

a) ustaleń opinii biegłego sądowego z zakresu psychologii klinicznej W. G., która ustaliła i stwierdziła, że:

- powód pogodził się ze śmiercią brata;
- powód zaakceptował śmierć brata,
- rokowania powoda na przyszłość są pomyślne;
- brak zaleceń co do psychoterapii;

8) w obecnym stanie zdrowia, każdy z powodów jest zdolny do wykonywania czynności codziennych tj. dotychczasowej pracy zawodowej, pełnienia społecznych, czy też obowiązków szkolnych a nadto, że powodowie obecnie funkcjonują w sposób stabilny oraz poprawnie wykonują swoje obowiązki zawodowe, domowe, tudzież szkolne, a także nie wymagają w chwili obecnej żadnej pomocy specjalistycznej.

9) ustalona przez Sąd I instancji łączna bazowa kwota zadośćuczynienia na rzecz każdego z rodziców zmarłego przed uwzględnieniem przyczynienia się w wysokości 100.000,00 zł, oraz na rzecz każdego z rodzeństwa zmarłego przed uwzględnieniem przyczynienia się w wysokości 40.000,00 zł w oparciu o stan faktyczny ustalony w sprawie, jest kwotą rażąco zawyżoną, nieadekwatną do zakresu doznanej przez każdego z powodów krzywdy, przy czym kwotą „odpowiednią”, o której mowa w przepisie art. 446 § 4 k.c. jest łączna kwota zadośćuczynienia na rzecz każdego z rodziców zmarłego w wysokości 70.000,00 zł, oraz na rzecz każdego z rodzeństwa zmarłego w wysokości 20.000,00 zł. Błędnie ustalona przez Sąd I instancji kwota bazowa zadośćuczynienia w stosunku do każdego z powodów doprowadzi nie tylko do złagodzenia doznanej przez nich krzywdy, ale przede wszystkim do bezpodstawnego wzbogacenia każdego

z nich, co jest ewidentnie sprzeczne z istotą instytucji zadośćuczynienia i budzi uzasadnione wątpliwości z punktu widzenia zasad współżycia społecznego.

Wskazując na powyższe, wniósł o:

1. zmianę wyroku Sądu I instancji w zaskarżonej części, tj.:

a) w pkt I - poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki B. W. (1) kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

b) w pkt. II - poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda J. W. kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

c) w pkt. III- poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda R. W. kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

d) w pkt. IV- poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda M. W. (1) kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

e) w pkt. V- poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda B. W. (2) kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

f) w pkt VI- poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki E. W. kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

g) w pkt VII- poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki A. W. kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 21.12.2017 r. do dnia zapłaty i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

h) w pkt VIII- poprzez obciążenie kosztami procesu stron postępowania stosownie do wyniku sprawy.

2. zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia je zasądzającego do dnia zapłaty, a jeżeli orzeczenie to będzie prawomocne z chwilą wydania — za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, natomiast jeżeli orzeczenie takie będzie podlegać doręczeniu z urzędu — za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

Powodowie w odpowiedzi na apelację wnieśli o oddalenie apelacji w całości, jako bezzasadnej, przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej (art. 374 k.p.c.), zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja pozwanego podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że Sąd Okręgowy w pełni podziela prawidłowe ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy uznając je za własne.

Sąd Okręgowy w sposobie ustalania rozmiaru ustalenia rozmiaru krzywdy powodów nie dopatrył się błędu, a stanowisko Sądu I instancji zostało oparte na dogłębnej analizie stanu faktycznego i poparte przywołaniem kryteriów utrwalonych w orzecznictwie.

Podkreślenia wymaga, że celem art. 446 § 4 k.c. jest złagodzenie krzywdy doznanej na skutek szkody niemajątkowej. Nie podziela Sąd Okręgowy stanowiska strony pozwanej, że zadośćuczynienia ustalone przez Sąd Rejonowy są zawyżone wobec każdego z powodów, zatem zarzut naruszenia powołanego przepisu nie jest uzasadniony.

Art. 446 § 4 k.c. (tak jak i inne przepisy przewidujące możliwość przyznania zadośćuczynienia) nie zawiera kryteriów jakie należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. W przepisie mowa jest tylko o przyznaniu odpowiedniej sumy. Ustalenie tej sumy powinno zatem nastąpić przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności, a przede wszystkim rozmiaru doznanej krzywdy. Kryteria jakimi powinien się kierować Sąd określając kwotę zadośćuczynienia formułowane są na tle orzecznictwa i mają one uwzględniać przede wszystkim wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej (np. nerwicy, depresji), stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał znaleźć się w nowej rzeczywistości i ją zaakceptować, wiek pokrzywdzonego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, niepubl., z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 416/11, LEX nr 1212823).

Do zasądzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej powinny zachodzić okoliczności, wskazujące na to, że śmierć osoby bliskiej stała się dla osób najbliższych źródłem udręczeń moralnych. Okoliczności wpływające na wysokość zadośćuczynienia na gruncie art. 446 § 4 k.c., to m.in.: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłego, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarła, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu pozostałych członków rodziny, stopień w jakim pozostali członkowie będą umieli odnaleźć się w nowej rzeczywistości i na ile zdolni są zaakceptować obecny stan rzeczy, skorzystanie z pomocy fachowej w czasie radzenia sobie w tej trudnej sytuacji, ewentualny proces leczenia doznanej traumy mający na celu pomoc w odbudowie struktury rodziny.

Oczywistym również pozostaje, że przesłanką konieczną dla wystąpienia z roszczeniem z art. 446 § 4 k.c. nie jest krzywda, która przyjmuje postać medycznie stwierdzalnej choroby (np. depresji, nerwicy, konieczności kontynuowania terapii psychiatrycznej czy psychologicznej itp.). Okoliczności tego rodzaju mogą jedynie uzasadniać przyznanie wyższego zadośćuczynienia. Przepis art. 446 § 4 k.c. nie odwołuje się wprost do kryterium bólu zakładając, że utrata osoby najbliższej zawsze wywołuje ból. Odczuwanie bólu nie wymaga dowodu. Krzywdę, o jakiej mowa trudno wycenić. Należy nadto mieć na uwadze, że zadośćuczynienie powinno przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, tak aby nie doszło do deprecjacji krzywdy, którą ma ono łagodzić. Zasadniczą funkcją zadośćuczynienia jest bowiem funkcja kompensacyjna, gdyż jego celem jest złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej. Zatem, aby ten cel osiągnąć świadczenie z tego tytułu musi stanowić odczuwalną wartość ekonomiczną. Śmierć osoby bliskiej to ogromna dolegliwość psychiczna dla członka rodziny zmarłego, a jej skutki rozciągają się na całe jego dalsze życie.

W świetle powołanych uwag o charakterze ogólnym nie może więc budzić wątpliwości, że zarzuty skarżącego odnoszące się do nienależytego wzięcia pod uwagę wniosków opinii biegłych w stosunku do każdego z powodów, co miałyby w skutkować zmniejszeniem zadośćuczynienia im zasądanego, w istocie podważają wysokość sum zasądzonych bliskim zmarłemu - tytułem zadośćuczynienia. Zarzuty te w istocie zmierzają do zdeprecjonowania ich krzywdy przez twierdzenie, że kwoty te były nadmierne. Świadczenia w niższej wysokości niż ustalone przez Sąd I Instancji w żaden bowiem sposób nie spełniłyby funkcji kompensacyjnej. Należy też podkreślić, że okoliczności podnoszone przez pozwanego wynikające z opinii złożonych przez biegłą sądową z zakresu psychologii klinicznej W.

G. i biegłą sądową z zakresu psychiatrii i uzależnienia od alkoholu G. M. Sąd Rejonowy właściwie ocenił ustalając wysokość zasądzonych kwot tytułem zadośćuczynienia.

Zaakcentować jednocześnie należy, że okolicznościach faktycznych ustalonych prawidłowo przez Sąd Rejonowy, w przekonaniu Sądu Okręgowego krzywda rodziców zmarłego M. W. (2) tj. B. W. (1) i J. W. oraz rodzeństwa zmarłego tj. R. W., M. W. (1), B. W. (2), E. W. i A. W. wywołana śmiercią odpowiednio syna i brata – była, oceniając według kryteriów obiektywnych – jedną z najbardziej odczuwalnych z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych oraz rolę pełnioną w rodzinie przez - w tym wypadku – syna i brata. Przy czym utrata dziecka przez rodzica jest bardziej piętnująca niż utrata rodzeństwa ze względu na sprzeczność z naturalnym procesem życia. Śmierć dziecka dla rodzica jest tragedią szczególnego rodzaju, gdyż zrywa więzi emocjonalne, które z założenia winny funkcjonować aż do końca życia rodzica, Naturalną bowiem kolejną rzeczą jest to, że rodzice umierają jako pierwsi w wyniku naturalnego procesu zastępowania pokoleń. Śmierć dziecka przed rodzicem jest zaburzeniem naturalnego porządku świata. W odniesieniu do B. W. (1) i J. W. śmierć syna M. jest tym bardziej bolesna, że nastąpiła w tragicznych okolicznościach, na skutek wypadku komunikacyjnego. Poczucie krzywdy rodziców zmarłego jest tym bardziej głębokie, że zmarły syn był pasażerem, a wypadek komunikacyjny był spowodowany przez prowadzącego samochód osobowy kolegę, który nie zatrzymał się do policyjnej kontroli drogowej. Śmierć syna jest dla nich tym bardziej dotkliwa, że zmarły M. W. (2) był osobą młodą, w pełni sił, praktycznie wkraczającą w dorosłe życie, w którym pokładali nadzieję przejęcia przez niego gospodarstwa rolnego. Wraz z jego śmiercią stracili nadzieję stworzenia z nim wielopokoleniowej rodziny. Okoliczności podnoszone przez skarżącego tj., zaakceptowanie śmierci syna przez powódkę, brak objawów stresu pourazowego po jej stronie czy pomyślnie rokowania na przyszłość nie mogą stanowić o zmniejszeniu kwoty zadośćuczynienia zgodnie z apelacją.

W stosunku do powoda J. W. skarżący zarzucił niedostateczne uwzględnienie okoliczności wynikających z opinii biegłej sądowej z zakresu psychiatrii i uzależnienia od alkoholu G. M., która ustaliła m.in. że powód 10 lat temu był leczony na oddziale psychiatrycznym, jest uzależniony od alkoholu, oprócz traumy związanej ze śmiercią syna na ówczesny stan psychiczny powoda miała też śmierć jego matki oraz zaburzone relacje rodzinne, a szczególnie małżeńskie. Z taką argumentacją jednakże nie sposób się zgodzić.

Z ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego wynika bowiem, że powód J. W. w okresie bezpośrednio po śmierci syna doznał urazu psychicznego, wystąpiła reakcja depresyjna, przedłużona jako choroba zasadnicza po tym traumatycznym zdarzeniu. Niewątpliwie na stan psychiczny powoda miała również wpływ śmierć jego matki, która zmarła następnego dnia. Wskazać należy, że Sąd Rejonowy miał na uwadze te okoliczności obecnie podnoszone przez skarżącego w apelacji, a wynikające z opinii biegłej G. M., bowiem ustalił wysokość zadośćuczynienia na takim samym poziomie jak dla powódki B. W. (1). Niewątpliwie zaś zespół okoliczności tj. uprzednie leczenie na oddziale psychiatrycznym, choroba alkoholowa, śmierć matki, zaburzone relacje rodzinne powoda potęgowały negatywny stan psychiczny J. W. związany ze stratą syna.

Prawidłowo Sąd Rejonowy mając na uwadze te okoliczności zasądził na rzecz powodów B. W. (1) i J. W. kwoty po 35.000 zł mając również na uwadze kwoty 15.000 zł wypłacone w przez pozwaną decyzjami z dnia 24 stycznia 2018 r. oraz okoliczność 50% przyczynienia się M. W. (2) do zaistniałej szkody.

Tak ukształtowane kwoty zadośćuczynienia na rzecz powodów B. (...) i J. W. zasadnie opiewają na wyższe sumy niż kwoty ustalone tytułem zadośćuczynienia na rzecz rodzeństwa zmarłego M. W. (2). Jakkolwiek tragiczne okoliczności śmierci brata z którym każde z powodów (z rodzeństwa) było bardzo związane emocjonalnie, łączyły ich pozytywne więzi, lubili się, byli ze sobą blisko, niewątpliwie spotęgowało krzywdę rodzeństwa zmarłego.

W tym miejscu należy także wyrazić dezaprobatę wobec twierdzeń skarżącego sprowadzających się do próby umniejszenia faktycznych zażyłości łączących powodów w osobach E. W., M. W. (1), B. W. (2), A. W. i R. W. ze zmarłym M. W. (2). Zarówno z dowodu z przesłuchania stron jak i z dowodu z opinii biegłych wynika, że więzi łączące zmarłego M. W. (2) z rodzeństwem były silne.

Zwrócić należy uwagę, że powodowie: E. W., M. W. (1), R. W. i B. W. (2) są niemalże w jednym przedziale wiekowym. Wspólnie wychowywali się i dorastali. Zmarły M. W. (2) razem z siostrą E. W. i bratem M. W. (1) jeździli na zabawy. Zmarły M. W. (2) razem z M. W. (1) dzielił pokój, wspólnie z bratem B. i R. wykonywali różnego rodzaju prace w gospodarstwie rolnym. Zmarły M. W. (2) był też niezwykle opiekuńczy wobec najmłodszej siostry A. W.. Z wyjaśnień informacyjnych przedstawicieli ustawowych małoletniej powódki oraz wyjaśnień R. W., M. W. (1), P. O. wynika, że zmarły M. lubił spędzać czas z najmłodszym rodzeństwem, grali w gry planszowe, szachy, warcaby oraz gry komputerowe. Należało zatem przyjąć za Sądem Rejonowym, że więzi łączące zmarłego M. W. (2) z rodzeństwem były pozytywne i silne i zostały nagle zerwane na skutek wypadku drogowego. Rodzeństwo wychowywało się i mieszkało wspólnie do dnia wypadku. Utrata członka rodziny – brata M. W. (2), dla każdego z powodów (rodzeństwa zmarłego) była niekwestionowanie dramatycznym przeżyciem i wywołała w początkowym okresie szereg negatywnych emocji. Istotne znaczenie ma fakt, że w dniu śmierci M. W. (2) rodzeństwo zamieszkiwało wspólnie z M. W. (2), wspólnie spożywali posiłki, dzielili obowiązki domowe oraz prace w gospodarstwie rolnym, spędzali wspólnie wolny czas. Wobec najmłodszego rodzeństwa tj. A. W. zmarły M. W. (2) był przede wszystkim opiekunem, który zajmował się siostrą w czasie nieobecności rodziców. Pomimo tego, że powodowie wykonują codzienne czynności, pełnią dotychczasowe role społeczne, oraz funkcjonują w sposób stabilny i nie wymagają na chwilę obecną żadnej pomocy specjalistycznej to śmierć M. W. (2) spowodował bezpowrotne zerwanie więzi rodzinnych łączących powodów ze zmarłym.

Konkludując stwierdzić należy, iż brak jest podstaw do podzielenia zarzutów apelującego kwestionujących wysokość zasądzonych od niego na rzecz powodów kwot tytułem zadośćuczynienia. Kwoty zadośćuczynienia ustalone przez Sąd I Instancji są właściwe, odpowiadają wypracowanym w judykaturze obiektywnym zasadom i równoważą cierpienie doznane przez powodów wynikające z przedwczesnej utraty członka rodziny, skutkującej naruszeniem chronionej prawem więzi rodzinnej i prawa do życia w rodzinie, jako dobra osobistego. Jednocześnie nie prowadzą do wzbogacenia się powodów.

Zatem Sąd Okręgowy nie dostrzega podstaw do korekty wysokości zasądzonych na rzecz powodów B. W. (1), J. W., R. W., M. W. (1), B. W. (2), E. W., A. W. zadośćuczynienia. Nie jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. rażąco wygórowane (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2004 r., V CK 282/03; z dnia 15 lutego 2006 r., IV CK 384/05). Przez rażącą niewspółmierność zadośćuczynienia rozumie się bowiem taką jego kwotę, która nie tylko z punktu widzenia skarżącego, ale również ogółu społeczeństwa, jawi się jako niesprawiedliwa, krzywdząca, czy wręcz godząca w równość wobec prawa. W ocenie Sądu Okręgowego, zasądzone w przedmiotowej sprawie kwoty pieniężne nie mogą być kwalifikowane w powyższy sposób, a zatem orzeczenie nie wymaga modyfikacji.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt. 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015.1800).